

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-039-1-44>

ЧАСТИНОМОВНІ МОДЕЛІ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

Лемешко О. О.

*аспірант кафедри германських мов і перекладознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

Сліпецька В. Д.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов і перекладознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Львівська область, Україна*

Постановка проблеми. Об'єкт нашого дослідження – англомовні військові терміни. Предмет дослідження – частиномовні моделі англомовних військових термінів, що використовуються в збройних силах Сполучених Штатів Америки, Великої Британії та Канади. Загальна кількість одиниць у нашій вибірці – 5000 англомовних військових термінів. Ці терміни були відібрані шляхом суцільної вибірки з лексико-графічних джерел таких, як *DOD Dictionary Of Military And Associated Terms*, *NATO Glossary Of Terms And Definitions (English And French)*, *The Official NATO Terminology Database*, *Військовий Стандарт 01.030.001-2020 (Видання 1)*, *Manual Of Abbreviations Department Of National Defence And The Canadian Armed Forces*, *MOD Acronyms And Abbreviations*.

Мета. Схарактеризувати частиномовні моделі англомовних військових термінів. Поставлена мета вимагає виконання таких завдань: описати частиномовні моделі військових термінів; виокремити продуктивні частиномовні моделі термінів в сучасних військових терміносистемах Сполучених Штатів Америки, Великої Британії та Канади; висвітлити взаємозв'язок частиномовних моделей термінів зі структурними характеристиками (лексичною довжиною). У нашому дослідженні використано такі **методи** – метод лінгвістичного опису, метод компонентного аналізу та елементи кількісного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Основним джерелом інформації для цього дослідження є вибірка військових термінів, які були відібрані

шляхом суцільної вибірки з лексико-графічних джерел військового спрямування. Загальна сума відібраних термінів становить 5000 одиниць. За своїм складом проаналізовані терміни та їх частиномовні моделі представлені майже всіма самостійними частинами мови та деякими службовими. У статті присвяченій аналітичній номінації термінів Разбегіна Н.В. відзначає, що: «навіть попри актуальність та активні дослідження неоднослівних термінів, у науковому дискурсі відсутня одна, узгоджена дефініція для них.» [3, с. 346]. З метою уникнення неточностей, для зручності у цьому дослідженні замість поняття неоднослівний термін буде використано поняття – багатокомпонентний термін [4]. У працях присвячених структурі термінів науковці пояснюють домінацію багатокомпонентних термінів наступними аргументами: «Перевага надається термінам-словосполученням, оскільки вони здатні найбільш повно відобразити необхідні специфічні риси поняття, яке називається аналітичними термінами» [2, с. 104]. Також вищевказані показники підтверджують твердження вченого С. Гриньова, який зауважує, що 60-95% термінів в сучасних європейських мовах – це багатокомпонентні одиниці [1, с. 137].

Після розподілу та аналізу термінів за кількістю компонентів, на основі підготовленої для цього дослідження вибірки було здійснено аналіз та визначення найпродуктивніших частиномовних моделей у термінах з різною кількістю компонентів. В ході дослідження було виявлено, що найбільшою категорією термінів є двокомпонентні терміни, загальна кількість яких становить 45,54% від загальної кількості усіх термінів у цьому дослідженні. У цій категорії найбільш розповсюдженими частиномовними моделями є **іменник+іменник** ($N+N$ – 51,56%, наприклад: air assault; demolition kit;) та **прикметник+іменник** ($A+N$ – 42,60%, наприклад: dead zone; key terrain). В. Д. Сліпецька у своїй дисертації «*Англомовна термінологія штучного інтелекту в контексті інших терміносистем (досвід лінгвостатистичного аналізу)*» відзначає що: «Домінування утворень типу NN серед інтрагалузевих термінів пояснюється тенденцією до лаконічності та спрощення мовних форм і широким діапазоном семантичних відношень, що їх здатна передавати ця конструкція. Використання моделі NN , безумовно, відповідає потребам мовця, тут – автора наукового твору» [5, с. 11]. Другою за кількістю групою термінів у дослідженні є трикомпонентні терміни, які складають 26,70% від загальної кількості всіх термінів використаних у дослідженні. За підрахунками було визначено, що двома домінуючими частино мовними моделями серед трьохкомпонентних термінів є **іменник + іменник +**

іменник ($N+N+N-35,81\%$, наприклад: air target chart) та **прикметни + іменник + іменник** ($A+N+N- 31,01\%$, наприклад: critical target element). Категорією, котра має найбільшу варіативність частиномовних моделей є чотирикомпонентні терміни. Ця категорія продовжує демонструвати схожу тенденцію за складом частиномовних моделей. З 52 варіантів частиномовних моделей найбільш розповсюдженими серед чотирьохкомпонентних військових термінів є наступні моделі: **іменник+іменник+ іменник + іменник** ($N+N+N+N - 26,04\%$, наприклад: rescue combat air patrol); **прикметник + іменник + іменник + іменник** ($A+N+N+N - 27,87\%$, наприклад: regional response coordination center). При розгляді п'ятикомпонентних термінів було визначено наступні найбільш типові частиномовні моделі: **прикметни + іменник + іменник + іменник + іменник** ($A+N+N+N+N - 11,36\%$, наприклад: amphibious bulk liquid transfer system), **прикметник + прикметник + іменник + іменник + іменник** ($A+A+N+N+N - 9,09\%$, наприклад: critical joint duty assignment billet), **іменник + іменник + іменник + іменник + іменник** ($N+N+N+N+N - 8,33\%$, наприклад: coalition forces land component commander). Деяко відмінні результати були отримані після підрахунку типових частиномовних моделей в шестикомпонентних термінах.

Найбільш розповсюджені моделі виглядають наступним чином: **прикметник + прикметник + прикметник + сполучник + прикметник + іменник** ($A+A+A+C+A+N 13\%$, наприклад: chemical, biological, radiological, and nuclear hazard), **прикметник + іменник + іменник + сполучник + іменник +іменник** ($A+N+N+C+N+N - 8\%$, наприклад: special operations command and control element). Як ми можемо помітити принциповою відмінністю у цій категорії багатоконпонентних термінів є присутність сполучника у складі частиномовної моделі.

За результатами кількісного аналізу багатоконпонентні терміни складають переважну більшість від загальної кількості термінів. Серед багатоконпонентних термінів було визначено найбільшу категорію термінів, якою є двокомпонентні терміни. Проте незважаючи на домінацію у за цим критерієм, цю категорію не можна назвати найпродуктивнішою з точки зору різноманітності частиномовних моделей. Також було проаналізовано найбільш продуктивні та середньопродуктивні частиномовні моделі. Найбільш продуктивною категорією багатоконпонентних термінів за кількістю частиномовних моделей виявились чотирьох компонентні терміни. У дослідженні було виявлено 52 відмінні частиномовні моделі. Окремо також було

відзначено, що різноманітність частиномовних моделей зростає відповідно до кількості компонентів в терміні. Тенденція полягає в тому, що збільшення різноманітності частиномовних моделей зростає у всіх категоріях. Результати цього дослідження перегукуються з дослідженнями інших науковців та підтверджують попередні наукові розвідки. Наукова новизна цієї публікації полягає саме в аналізі частиномовних моделей у співвідношенні до їх структурних характеристик, оскільки в переважній більшості інших аналізів на цю тему порівняння проводиться на основі інших критеріїв. Також необхідно відзначити, що актуальність цього дослідження спричинена відсутністю досліджень саме в аспекті військових терміносистем. Аналіз частиномовних моделей також підтвердив твердження, яке фігурувало у попередніх дослідженнях, а саме те, що іменник є однією з найпоширеніших частин мови в будь-якій професійній термінології. Результати цієї публікації у подальшому можуть використовуватись для більш детального аналізу частиномовних компонентів англословних військових термінів та їх відношення з іншими критеріями термінів, наприклад їх приналежність до певних груп термінів: інтрагалузевих, екстрагалузевих та загальнонаукових.

Література:

1. Гринев С. В. Введение в терминоведение. Москва, 1993. 310 с.
2. Даниленко В.П. О терминологическом словообразовании. Вопросы языкознания. 1973. № 4. С. 76–85.
3. Разбегіна Н. В. Аналітичні номінації термінів міжнародного права. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. Вип. 58. С. 346–349.
4. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті(до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу): монографія. Київ, 2006. 99 с.
5. Сліпецька В.Д. Англословна термінологія штучного інтелекту в контексті інших терміносистем (досвід лінгвостатистичного аналізу): дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2008. 347 с.